

LELEME LA GAE MPHATO WA 1

Go tšepha

SEPEDI

Puku ya

2

Go bala ka sehlopha ga go hlahlwa

Pele o bala

- Phetlolla matlakala a kanegelo yeo ba tlilego go e bala. Boledisanang ka ga diswantsho.
- Kgopela barutwana gore ba nagane gore kanegelo e ka ba mabapi le eng ka go lebelela hlogo ya kanegelo le diswantsho.
- Hlagiša mantšu a maswa goba a bothata pele barutwana ba ka bala kanegelo.
- Dira dikarata tša mantšu e le go hlagiša tlotlontšu ye mpsha (lebelela lenaneo la tlotlontšu ye mpsha kua bokagareng bja letlakala la mafelolo la khabara.

Go bala la mathomo

- Barutwana ba swanetše go bala sengwalwa ka bobona
- Barutwana ba swanetše go bala ka setu goba ba ka bala ka go hebehebetša
- Tloga go morutwana yo o ye go yo mongwe, gomme o kgopele morutwana yo mongwe le yo mongwe gore a balele karolo ye nngwe ya sengwalwa godimo

Ditherišano

- Botšiša dipotšišo tša tekatlhao loganyo tše di theilwego godimo ga sengwalwa
- O tla lemoga gore mešongwana ye e lego kua mafelelong a puku e bohlokwa go hlahlha ditherišano ka phapošing. (Kgetha mešongwana ya maleba yeo e swanelago boemo bja barutwana.)

Go bala labobedi.

- Mo go matšatši ao a latelago, dumelela barutwana go bala puku gape, ka babedi ka babedi goba morutwana a le noši.
- Ela šedi go bala ka go thelela, popopolelo le tlotlontšu.
- E re barutwana ba ngwale mešongwana ya dihlopha ya go hlahlwa yeo e lego kua mafelelong a puku. (Kgetha mešongwana ya maleba yeo e swanelago boemo bja barutwana.)

E re barutwana ba diragatše diteng tša
sengwalwa ge go kgonega.

Barutwana ba swanetše go dira mešongwana ye e theilwego godimo ga go bala ka dihlopha ka morago ga ge ba badile. E re barutwana ba šome ka dihlopha go ngwala mešongwana ya maleba ya go bala ka dihlopha yeo e lego kua mafelelong a puku. Ba se ke ba ngwala ka pukung ye. Mešongwana ya go ngwalwa e swanetše go ngwalwa ka dipukung tša bona tša go ngwalela.

Go tšepeha

Letšatši le fiša kudu.
Ke rwala kuane ya ka
ye botse ye khubedu.
Ke ye kgolo kudu.

Ke apara roko ya ka
ye talalerata ya kgale.
Ke ye nnyane kudu.

Ke rwala masokisi a
ka a matalamorogo.
Ke a matelele kudu.
Ke a matelele kudukudu.

Ke rwala dieta
tša tate tše ntsho.
Aowi! Ke tše kgolo kudu.
Ke tše kgolo kudukudu.

Re bapala mantlwane a go
ba mma le go ba tate. Re rata
kudu go tšhepha.

Diaparo tša rena ke tše
kgolo kudu. Dieta tša ka tše
tsotho ke tše telele kudu. Ke
dikwaikwai. Ke duma gore ke
se ke ka wa. Dipaketsana tša

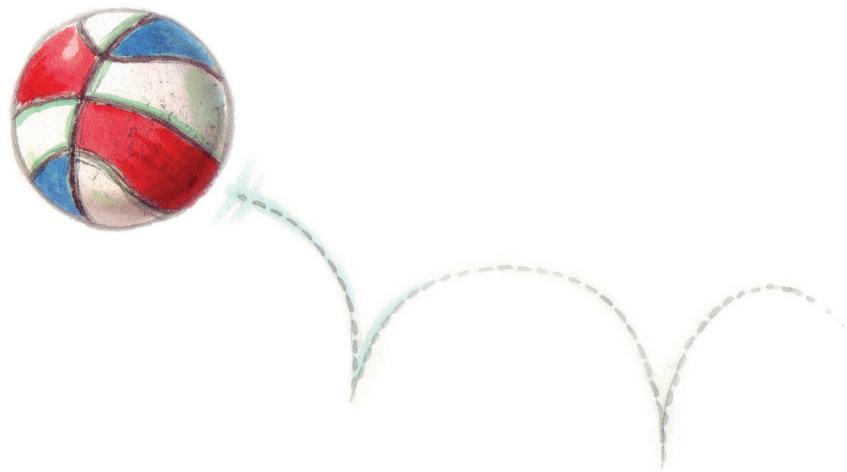

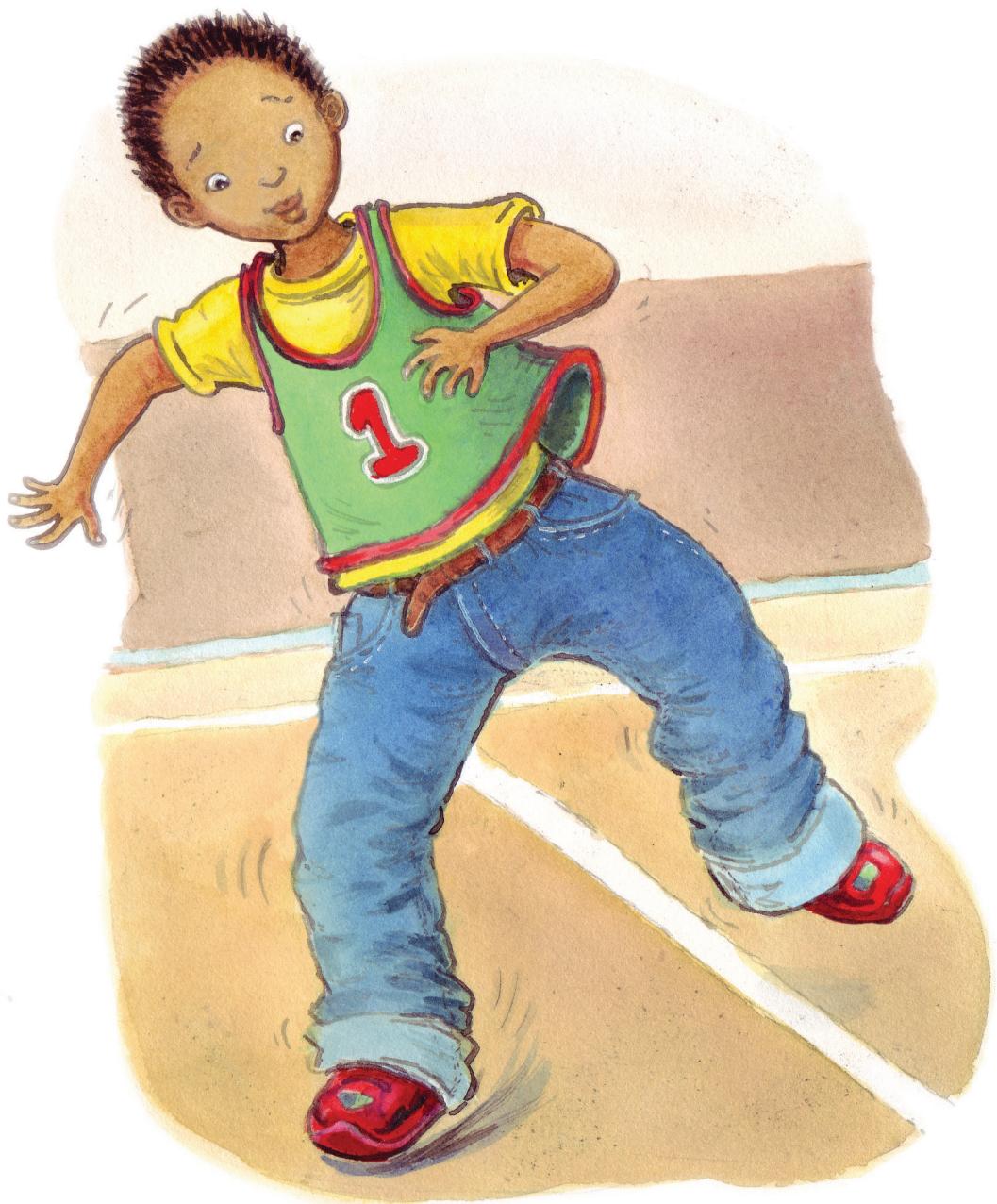
Tumišo ke tše kgolo kudu. Paki
ya gagwe ke ye telele kudu.

Pokati ya ka ya mmala
wa botalalerata, ke ye
telele kudu.

Hlokomela! Ke ile go wa!
Na o rata go apara pokati?

Roko ya ka ye sorolwana,
ke ye kgolo kudu.
Ke ye telele kudu
ebile e bophara kudu.

Jeresi ya ka ke ye
kgolo kudu.
Ke apara jeresi ye,
ge go tonya.

Hempe ya tate ke
ye kgolo kudu go nna.
Ke ye telele kudu, ebile
e bophara kudu. Thai ya
tate ye khubedu ke ye
telele kudu go feta.

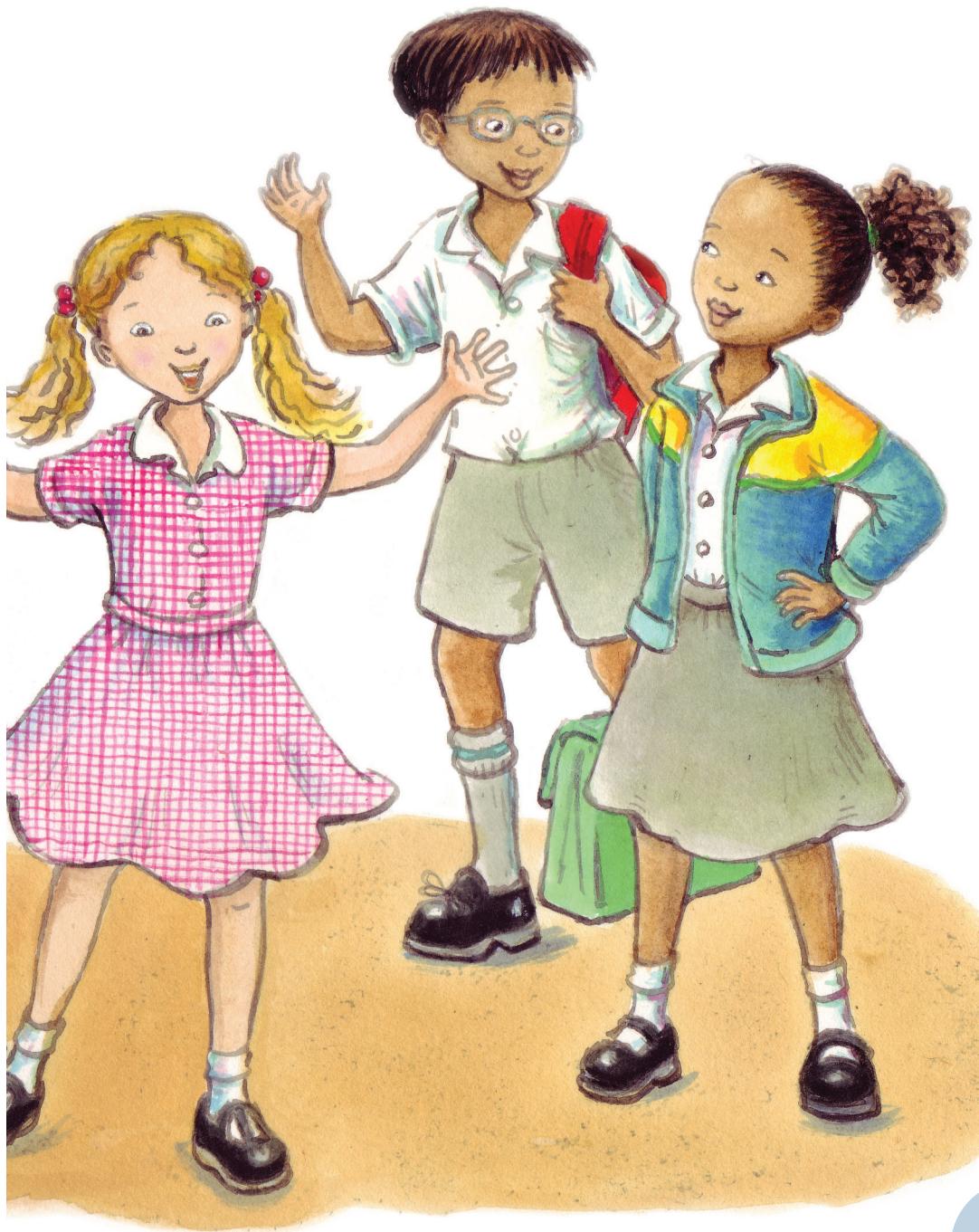

... Bjale diaparo tša rena
di a re lekana!

Re rata yunifomo
ya rena ya sekolo!
Ka moka a
re yeng
sekolong!

Mešongwana ya go bala ka sehlopha

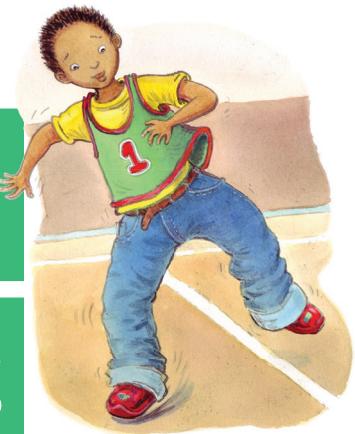

I

Botša mogwera wa gago gore bana ba
ba lego ka mo seswantšhong se sengwe
le se sengwe ba apere diaparo tša mohuta mang.
Bjale balela mogwera wa gago dipotšišo o be o fe
dikarabo tša tšona.

Ke eng se se bego se
le se segolo kudu?

Ke eng se se bego se
le se sennyane kudu?

Ke eng se se bego se
le se setelele kudu?

Ke eng se se bego se le
se sekopana kudu?

2

Ke diaparo dife tše o di bonago mo
terateng ya go anega diaparo?
Diaparo tseo ke tša mebala efe?

3

Ngwalollela mafoko a, ka pukung ya
gago ya go ngwalela, o be o a feleletše
ka go šomiša mantšu a a latelago.

kuane	roko	dieta	hempe

O na le

_____ ye talalerata

le

_____ tše ntsho.

Mosetsana o na le

_____ ye

serolane le

_____ ye khubedu.

4

Ngwala lentšu la mathomo kholomong ye nngwe le ye nngwe ka pukung ya gago ya go ngwalela. Ka morago o ngwale mantšu ao a rumago go swana le lona mothalong wo mongwe le wo mongwe.

swara	apara	swere	gokara
kgolo	kgole	kgato	mogolo
tate	tala	taba	phate
moma	mme	mema	roma

5

Balela mogwera wa gago dipotšišo o be o fe dikarabo tša tšona.

- Efa hlogo ya kanegelo.
- Efa maina a diaparo tše 3 tše di bego di le tše kgolo kudu.
- Ke eng seo o ratago go se apara gantši? Se hlalošetše mogwera wa gago.
- Ke diaparo dife tše di ilego tša lekana bana?
- Naa o ratile kanegelo ye? Efa lebaka la karabo ya gago.

6

Ngwalolla lefoko le tee go tšwa kanegelong. Thala seswantšho sa go hlaloša lefoko la gago. Ngwala hlogo ya maleba ka tlase ga seswantšho sa gago.

LELEME LA GAE MPHATO WA 1

Puku ya 2

Hlogo:	Go tšhepha
Leleme:	Sepedi
Kgato ya:	Leleme la gae Mphato wa 1 Kgato ya 2 Puku ya 2
Mohuta wa sengwalwa:	Kanegelo
Mantšu a tlwaelo:	bona, kudu, wena, neng, rena, gape, tate, mma
Tlotlontšu:	roko, masokisi, dieta, go tšhepha, diaparo, pokati, jeresi, kgolo, telele, bophara
Medumo:	-olo, -eta, -oko, -aparo, -na, -sokisi
Diteng, mareo le mabokgoni:	▪ Go hlaloša seswantšho▪ Go šupa diaparo le mebala.▪ Go feleletša mafoko ka go šomiša diswantšho.▪ Go laetša mantšu a go rumka go swana (mantšu a lešaka le tee)▪ Go bala le go araba dipotšišo tše di theilwego godimo ga kanegelo.▪ Go ngwalolla lefoko le tee go tšwa kanegelong.▪ Go thala seswantšho sa go hlaloša lefoko.▪ Go ngwala hlogo.

SEPHOLEKE (CAPS) se nyaka gore barutiši ba bee nako ka thoko letšatši ka letšatši go bala ka sehlopha se se itšego sa go hlahlwa.

Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa go nyaka gore barutwana bao ba lego maemong a go lekana ka go bala ba bale sengwalwa sa go swana, ka dihlopha ka tlhahlo ya morutiši.

Morutiši o swanetše go beakanya paka ya go bala gore e akaretše mekgwana ya go bala go ya ka go bala ka go bona mantšu le difoneme le ya kweššo yeo barutwana ba tla e hlokago ge ba bala.

Gape mekgwana ye ya go bala e nyaka gore go be "go bolelwa ka sengwalwa" magare ga morutiši le bana gape le magare ga barutwana mo seholpheng.

Dipuku tše di akaretša 'go bolela ka sengwalwa' tekatlhao loganyo le mešongwana ye mengwe ya go thuša barutiši gore ba kgone go hlahlha go bala ka sehlopha ka diphapošing tše bona.

ISBN 978-1-4315-2497-6

ISBN 978-1-4315-2497-6
**THIS BOOK MAY NOT
BE SOLD.**

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Published by the Department of Basic Education
222 Struben Street, Pretoria
South Africa

© Department of Basic Education
First edition 2016

The Department of Basic Education has made every effort to trace copyright holders but if any have been inadvertently overlooked, the Department will be pleased to make the necessary arrangements at the first opportunity.

Dipuku tše dingwe tše
Leleme la gae tše Mphato
wa 1. Rakeng ya dipuku:

Segwagwa se ya sekolong

Ke kgona go bala

Ka moka re ya sekolong

**Letšatši la dipapadi
la diphoofolo**

Re rata kgwele ya maoto

Go tšephepa

**Kolo e hwetša mogwera
yo moswa**

Chuck lori

Kgogotshadi ye khubedu

Ann o ya ngakeng

Toro ya Oketšo